

# Boekbesprekingen

Back, I.

*Commitment and Evolution:  
Connecting Emotion and Reason in  
Long-Term Relationships*

Dissertatie Rijksuniversiteit Groningen  
Budapest: Mesterprinty, 2007, 198 pp.  
ISBN 978 90 367 3113 3

In zijn proefschrift over de evolutionaire achtergrond van *commitment* tussen personen neemt de auteur Istvan Back een voor mij vrij provocatief standpunt in. Hij probeert in zijn boek te verklaren waarom mensen bij elkaar blijven als vrienden, partners of collega's en probeert aan te tonen dat in bepaalde situaties dit nauwelijks te verklaren is met rationele argumenten. Back probeert ons ervan te overtuigen dat we de verklaring moeten zoeken in het feit dat we op evolutionaire gronden de commitmenteigenschap hebben meegekregen. Lang geleden, toen we nog op de savanne woonden, was het van levensbelang om op elkaar te kunnen rekenen, want er moest samen gejaagd worden en natuurlijke vijanden moesten samen bestreden worden. Dit heeft ertoe geleid dat we nu nog steeds vrienden blijven met mensen, ook al laten ze ons een keer (of vaker) zitten. Een ander voorbeeld is dat we klant blijven bij de bakker waar we altijd al ons brood kochten, ook al wordt deze wat ouder en is hij niet meer in staat de kwaliteit te leveren die hij vroeger wel leverde en is er om de hoek nu een betere bakker.

Back ontwikkelt simulatiemodellen om het evolutionaire argument kracht bij te zetten. Hij modelleert mensen als actoren die af en toe hulp nodig hebben en hulp kunnen krijgen van andere actoren. Als je te vaak geen hulp krijgt wanneer je die wel nodig hebt, overleef je het niet. Het is dus van belang te zorgen dat je andere actoren kent die jou kunnen en willen helpen. Nu worden verschillende preferenties vergeleken om je in deze samenleving te gedragen. Actoren die sterke commitmentpreferenties hebben en dus een relatie met iemand aanhouden ook al krijgen ze af en toe geen hulp, blijken een goede levensverwachting te hebben in deze simulaties. Zij hebben bijvoorbeeld een betere levensverwachting dan andere types die er veel meer op gefocust zijn dat hun partners hen net zoveel helpen als zij deze partners helpen. In een uitgebreid model laat Back bovendien zien dat de actoren met sterkere commitmentpreferenties minder last hebben van hoe problematisch de omgeving is ofwel hoe groot de kans is dat je een probleem hebt. Dit ondersteunt het argument dat deze preferenties voortkomen uit de tijd dat overleven nog een tweede natuur moest zijn. Wel blijkt ook uit de simulaties dat hoewel het goed is een bestaande partner te blijven helpen, het daarnaast van belang is om niet te stoppen met zoeken naar nieuwe partners.

Om zijn theorie te toetsen doet Back twee experimenten waarin proefpersonen in situaties komen die lijken op de situaties in de simulatiemodellen. Het eerste experiment

laat zien dat proefpersonen geneigd zijn bij een eerdere partner te blijven, zelfs nadat er gecontroleerd is voor hoe succesvol de relatie met deze partner in het verleden was en wat de proefpersoon nog van deze partner mag verwachten in de toekomst. Hiermee kan dus een aantal meer rationele verklaringen van commitment worden uitgesloten. Daarnaast blijkt in het experiment dat commitment minder wordt naarmate de onzekerheid groter wordt. Dit is niet in overeenstemming met de theoretische bevinding dat de voordelen van commitment groter worden als de omgeving een grotere kans geeft op problemen. Daarom wordt in het tweede experiment de rol van onzekerheid opnieuw onder de loep genomen. In dit tweede experiment worden onzekerheid over samenwerkingsbereidheid van de partner maar ook onzekerheid over de hulpmogelijkheden van de partner gevarieerd. Hier blijkt dat de relatie tussen commitment en onzekerheid vrij complex is. Hoe onzekerheid commitment beïnvloedt, hangt af van de combinatie van onzekerheden die in het spel zijn. In dit experiment blijkt commitment laag te zijn als onzekerheid op beide dimensies laag is, maar commitment is niet op zijn hoogst als onzekerheid op beide dimensies hoog is. Meer onderzoek is nodig om de relatie tussen commitment en verschillende vormen van onzekerheid in verschillende contexten beter te begrijpen.

Naar mijn mening is Back's boek om verschillende redenen een aanwinst voor lezers die geïnteresseerd zijn in commitment tussen personen en coöperatief gedrag in het algemeen. Ten eerste zijn de verschillende hoofdstukken duidelijk geschreven en bouwen logisch op elkaar voort. Ten tweede en belangrijker is dat Back niet bang is om

gebaande paden te verlaten. Zijn studies bouwen zeker voort op eerdere theoretische en experimentele studies, maar hij is niet bang ruime afstand te nemen van wat er al ligt en voert veel innovaties door in zijn studies. Zo breidt hij de simulaties uit met veel algemenere klassen van mogelijke gedragingen dan in eerdere studies, maar hij voegt er ook geheel nieuwe dimensies van gedrag aan toe. Zijn experimenten zijn geheel zelf ontworpen waarbij het soort interacties enigszins anders is dan in andere experimenten, maar ook de hele interface een eigen gezicht heeft gekregen. Uiteraard heeft dit voor- maar ook nadelen. De vele innovaties zijn inspirerend en kunnen andere onderzoekers inspiratie geven voor eigen variaties. Maar in het geval van onverwachte bevindingen die niet direct in lijn zijn met eerdere literatuur, rijst ook de vraag welke van de innovaties nu precies de reden zijn van deze nieuwe bevindingen. Voor mijzelf blijft bijvoorbeeld de vraag hangen aan het eind van hoofdstuk 5: kunnen we deze experimentele bevindingen echt niet verklaren met meer gangbare verklaringen waarbij we de evolutionaire afhankelijkheid niet nodig hebben? Daarentegen geeft Back aan het eind van dit hoofdstuk wel een uitgebreide lijst argumenten waarom zo'n evolutionaire verklaring plausibel is.

En misschien ligt de waarheid wel in het midden. Wellicht gaan we nog steeds naar die oude bakker omdat we ons gewoon vervelend voelen als we hem in de steek laten op zijn oude dag. Dit neemt niet weg dat het feit dat we ons vervelend voelen, ontstaan kan zijn omdat er ooit een periode was waar het echt nuttig was dat we ons vervelend gingen voelen als we iemand in de steek lieten. Zoals Back aangeeft, gaat het hier dus niet alleen om welk mechanisme nu een bepaald soort

gedrag bepaalt (*proximate explanation*) maar ook waar dat mechanisme oorspronkelijk ontstaan is (*ultimate explanation*). Back's boek leidt ons in in dit soort vraagstukken over commitment en coöperatie, voegt puzzelstukjes toe om ze beter te begrijpen en roept op tot nadenken over hoe we deze vraagstukken verder kunnen onderzoeken. Ten slotte is het de moeite waard te vermelden voor lezers die het Engels minder vaardig zijn dat het boek eindigt met samenvattingen in het Nederlands, Hongaars en Chinees.

Vincent Buskens

**Galen, R.I. van**  
***Solidarity and ambivalence in***  
***parent-child relationships***

Dissertatie Universiteit Utrecht  
Handelsuitgave: ICS Dissertation Series, no.  
134, 2007, 61 pp.  
ISBN 978 90 9022090 1

Uitgaande van belangrijke sociaal-demografische en -culturele ontwikkelingen in de samenleving wordt al geruime tijd onderzoek gedaan naar de vermeende 'decline of the family'. Mede dankzij het beschikbaar komen van de Netherlands Kinship Panel Study (NKPS) is het nu ook in Nederland goed mogelijk om grootschalig survey-onderzoek te doen naar de hedendaagse familie. Dit proefschrift past binnen de traditie van onderzoek naar veranderingen in de structuur en interactie binnen familierelaties. Het is de kracht van dit proefschrift om binnen het welbekende terrein van de familiesociologie vier nieuwe vragen te onderzoe-

ken. Met een in- en uitleiding die vier artikelen aan elkaar koppelen, vormt dit proefschrift een zeer leesbaar geheel dat van belang is voor onderzoekers en andere geïnteresseerden in het wel en wee van de Nederlandse familie.

De eerste nieuwe vraag in dit onderzoek betreft een historisch perspectief op de veranderingen in de familiestructuren in Nederland sinds 1850. Door gegevens van de Historische Steekproef Nederland te koppelen aan die van de NKPS is het Van Galen gelukt om een beeld te creëren van de familiestructuur van kinderen geboren tussen 1850 en 1985. De resultaten laten zien dat leven in een niet-intacte familie tegenwoordig veel minder voorkomt dan een eeuw geleden. Duidelijk bewijs was er voor het feit dat de familiestructuur in de loop van de eeuw is verworden tot een 'bonestaak', waarin intragenerationele contacten verdrongen zijn door intergenerationele contacten.

Het afnemen van het aantal broers en zussen binnen Nederlandse families leidde tot de vraag in hoeverre broers en zussen het contact tussen ouder-kinddyades beïnvloeden. Ook in dit hoofdstuk wordt een nieuw perspectief ingenomen; niet alleen het aantal broers en zussen is hier aan de orde, maar vooral de kenmerken van de broers en zussen en de mate waarin broers en zussen zelf ook contact met de ouder hebben. Met twee ouder-kind-dyades per gezin en veel gegevens over alle andere broers en zussen in het gezin, laat Van Galen zien dat een volwassen kind meer contact heeft met de ouder naarmate de andere broers of zussen geografisch of emotioneel verder van de ouder afstaan. Dit resultaat onderbouwt de veronderstelling dat kinderen, al dan niet bewust, elkaars situatie in overweging nemen als het erom